

Antagen av kommunfullmäktige 1998-05-18

Inledning

Vallentuna kommuns Agenda 21 utgår från den samverkan som genomförts under 1996 mellan kommunen och medborgarna. Agenda 21 dokumentet visar på kommunens förutsättningar att uppnå en hållbar utveckling genom ett kretsloppsanpassat samhälle. Kommunen måste föregå med gott exempel genom olika åtgärder. I Vallentunas Agenda 21 återfinns de målsättningar för fortsatt kretsloppsarbete som kommunen åtar sig samt kommunens Agenda 21 profiler.

Agenda 21 för Vallentuna kommuns verksamheter.

- Förutsättningar
- Kommunens åtagande
- Agenda 21 profil
- Vallentuna i världen

Vallentunas Agenda 21 har antagits av kommunfullmäktige 1998-05-18. Ansvaret för genomförande och uppföljning av kommunens Agenda 21 vilar på respektive styrelse, nämnd och bolag. Varje nämnd/styrelse skall, i sin övriga verksamhetsplanering, ta fram en handlingsplan för att genomföra målsättningarna i kommunens Agenda 21. Handlingsplanen skall följas upp varje år i samband med kommunens bokslut. Nya mål sätts upp av nämnder och styrelser allteftersom de gamla uppnås. Revidering av kommunens Agenda 21 skall ske en gång per mandatperiod.

Förutsättningar

Kretsloppet

För att miljön i Vallentuna inte skall utarmas och försämrats i framtiden måste samhället som det ser ut idag förändras. Den produktion, konsumtion och annan verksamhet som bedrivs får inte leda till att miljön vi lever i försämrats. Utvecklingen måste vara hållbar i ett långt tidsperspektiv. Vid en hållbar utveckling ges kommande generationer möjlighet att tillgodose sina behov.

Hållbar utveckling innebär inte bara att anpassa samhällets verksamhet till miljön. Balans behöver också skapas mellan grundläggande sociala, politiska och ekonomiska mål, samtidigt som de naturliga förutsättningarna för att upprätthålla liv på lång sikt bevaras.

En förutsättning för att den långsiktiga produktionsförmågan och den biologiska mångfalden skall bevaras är att vi skapar ett kretsloppssamhälle.

Systemvillkoren

För att ställa om samhället så att det blir ekologiska hållbart kan följande systemvillkor vara till hjälp.

1. Grundämnen från jordskorpan skall inte spridas som avfall i naturen. Naturligt förekommande ämnen skall användas på ett sådant sätt att de naturliga kretsloppen värnas. Användningen av energi och andra naturresurser skall bli mycket effektivare än den är idag. Flödena av energi och material skall begränsas så att de är förenliga med en hållbar utveckling
- Kemiska ämnen från samhällets produktion får inte dumpas som avfall i naturen. Utsläppen av föroreningar skall inte skada människors hälsa eller överskrida naturens förmåga att ta emot eller bryta ner dem.
- Utrymme för naturens kretslopp och mångfald skall bibehållas. Ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga måste säkras och så långt som möjligt skall försörjningen baseras på ett långsiktigt hållbart utnyttjande av förnybara resurser. Den biologiska mångfalden skall bevaras och värdefulla kulturmiljöer skyddas.
- Tillgångar skall nyttjas effektivt och rättvist. Vi skall hushålla med icke förnybara resurser och kontinuerligt sträva efter att utveckla förnybara ersättningar. Samhällsplanering, teknikutveckling och investeringar skall därför inriktas på resurssnåla processer och produkter.

Kommunens åtaganden

Föregå med gott exempel

För att invånarna skall vara intresserade av och delaktiga i arbetet för ett kretsloppssamhälle måste kommunen föregå med gott exempel. De kommunala besluten och den kommunala planeringen formar kommunens visioner och har stor betydelse för invånarna.

1. Vallentuna kommun skall sträva efter att uppnå det ekologiskt och ekonomiskt uthålliga samhället.
 - Kretsloppstänkandet bör genomsyra alla kommunala beslut.
 - Kommunens verksamheter skall i möjligaste mån miljöanpassas i enlighet med intentionerna i Agenda 21.

Agenda 21-profiler

Natur och grönområden

- Påverkan på mark, luft, vatten, människors hälsa och naturen i övrigt skall minimeras.
- Kommunen skall verka för en god avvägning mellan exploatering och bevarande av grönområden. Vid all fysisk planering skall kommunen utgå från naturförutsättningarna så att värdefull natur tas till vara och invånarna får god tillgång till grönområden.
- Den genetiska mångfalden i naturen skall bevaras.
- Kommunen skall förvalta och förbättra parkmark i detaljplan så att invånarna ges möjlighet till natur- och årstidsupplevelser, lek, vila och motion.

Kulturmiljövård och arkitektur

- Goda miljöer skall skapas för boende, arbete och fritid med tillvaratagande av Vallentunas särskilda kvaliteter.
- Kommunen skall verka för god arkitektur och vackra miljöer i tätorter och på landsbygd, varvid särskild hänsyn skall tas för att bevara karaktären i kulturlandskapet och i kulturhistoriskt värdefulla miljöer.
- Vallentunas rika kulturarv skall levandegöras så att det blir en tillgång för alla kommuninvånare.
- Kulturmiljövårdens intresse skall tillvaratas och ges en väsentlig tyngd i kommunens allmänna och fysiska planering.
- Bygglovssökanden skall informeras om värdet av att återanvända äldre byggmaterial.

Näringsliv

- För att minska pendlingen skall kommunen verka för att öka antalet arbetsplatser i Vallentuna kommun.
- Företagen i kommunen skall inspireras till miljömedvetet handlande.

Transporter

- Ny bebyggelse skall placeras i goda kollektivtrafiklägen för att minska bilanvändningen.
- Utbyggnaden av ett attraktivt gång- och cykelvägnät skall fortsätta för att minska bilanvändningen.

Byggande

- Ett kretsloppstänkande skall tillämpas i planering och byggande och härvid skall kommunen verka för att marken, vattnet och den fysiska miljön används så att en ekologiskt god hushållning främjas.
- För att minska riskerna för bl a allergi skall kommunen informera om åtgärder för att undvika "sjuka hus".
- I bygglovs- och rivningsärenden skall kommunen informera om vikten av återvinning och återbruk av byggmaterial.
- Vid planering och byggande skall kommunen verka för att äldre- och rörelsehindrade människors behov tillgodoses.

Resurshushållning

- Vid all kommunal upphandling bör miljömärkta produkter prioriteras.
- Kommuninvånare och företag skall inspireras till energisnåla lösningar och användning av förnyelsebar energi.
- Arbetet skall fortsätta med att genimföra olika energibesparande åtgärder på kommunens olika anläggningar.
- Användningen av engångsmaterial skall minskas inom samtliga kommunens verksamheter.

- Projektet med gröna räkenskaper genomförs på sikt inom samtliga förvaltningar.
- Förvaltningarna bör utse en eller ett par anställda per arbetsplats som miljöombud.

Källsortering och kompostering

- Källsortering och kompostering av avfall skall planeras för bostads- och arbetsområden.
- Mängden avfall och dess risker skall minskas inom kommunen bl a genom att utnyttja möjligheter till återvinning. Insamlingen skall vara rationell och ge utrymme för valfrihet.
- Möjligheterna till en effektivare sopsortering vid förvaltningarnas anläggningar skall utredas.
- Papper skall sorteras och återvinnas inom kommunens verksamheter.

Användning av kemiska produkter

- Högsta säkerhet skall gälla vid hantering av freon och andra kemikalier.
- Mängden miljöfarliga ämnen i avfallet skall minskas.

Utbildning

- Kommunens personal skall få miljöutbildning så att verksamheten kan bedrivas i enlighet med kommunens Agenda 21.
- Miljöförvaltningen skall initiera och delta i projekt för att göra allmänheten miljömedveten.
- I alla skolans ämnen och verksamheter skall det anläggas ett historiskt, ett internationellt, ett etiskt och ett miljöperspektiv.
- Barnomsorgen, skolan och fritidsverksamheterna skall naturligt engagera sig i miljöarbetet och därvid ta till vara barnens och ungdomarnas lust till lärande, nyfikenhet och att visa respekt för vår gemensamma miljö. Detta skall göra barnen och ungdomarna skickade att möta de krav som kommer att ställas i nästa sekel.

Vård och omsorg

- Efterfrågan och behov av god service, omsorg och vård samt i övrigt goda levnadsvillkor skall tillgodoses genom individuellt, allmänt och strukturellt riktade insatser.

Folkhälsa och inomhusmiljö

- Orsaker till ohälsa i bostäder och offentliga lokaler skall undanröjas.
- Arbetet skall fortsätta inom gränsområdet miljömedicin för att skapa allergianpassade lokaler.
- Utvecklingen av folkhälsoarbetet skall fortsätta inom livsmedels-, inomhusmiljö- och allergiområdet.

Vallentuna i världen

Orava

Överenskommelse om fördjupat vänortssamarbete mellan Vallentuna kommun, Sverige och Orava Vald, Estland.

Syftet med vänortssamarbetet är att främja information, kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte gällande kommunalt Agenda 21 arbete i Orava och Vallentuna kommuner. Vänortssamarbetets huvudsakliga uppgift är att förmedla Agenda 21 dokumentets budskap om en långsiktigt hållbar utveckling. En viktig del av detta innebär att utöka Oravainvånarnas delaktighet. Vidare är det av central betydelse att kontinuerligt klargöra de ekologiska påfrestningar som uppstår på grund av mänsklig aktivitet. Den gemensamma målsättningen är att tillsammans med invånarna i Orava formulera en handlingsplan för en långsiktigt hållbar utveckling.

Det Agenda 21-arbete som inletts med vänorten Orava har uppmärksammats utanför Vallentuna. Förutom den glädje och entusiasm som samarbetet spridit i Estland har det haft nationell genomslagskraft i Estland. Ett värdefullt kunskapsutbyte har inletts och har resulterat i en rad målsättningar för Orava kommuns fortsatta Agenda-arbete. Miljö- och hälsoskyddskontoret arbetar vidare med dessa målsättningar tillsammans med Orava kommun inom områdena miljöinformation, källsortering och återanvändning, miljösamarbete mellan skolan i Vallentuna och Orava samt ett planeringsprojekt för bättre boendemiljö i Orava tätort.

Ordlista

Agenda 21: En handlingsplan för tjugohundratalet (21:a århundradet), antagen av FNs konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro år 1992, med målet att åstadkomma en långsiktigt hållbar utveckling av samhället. Agenda 21 betonar den lokala nivåens betydelse och ansvar för att omsätta Rio-besluten i praktiska handling. I Agenda 21 finns en särskild rekommendation om att alla lokala myndigheter skall ta fram lokala handlingsprogram. **Lokal Agenda 21:** En lokal handlingsplan för 20-hundratalet kan antas av en kommun, skola, organisation etc.

Biobränslen: Energikällor som kommer från skördade växter. Hit räknas: ved, flis, etanol, metanol, växtoljor, strå, vass, stallgödsel etc.

Biologisk mångfald: Variationen i växt- och djurliv, både i antal arter och genetisk variation inom arten samt olika naturtyper. Biologisk mångfald är grunden för utvecklingen av nya arter och ett sätt för ekosystem att tåla förändringar.

Ekokommun: En kommun som arbetar för hållbar utveckling genom att förena ekonomisk och ekologisk balans i en utvecklingsstrategi och vars kommunfullmäktige beslutat om att bli en ekokommun.

Ekologi: Läran om samspelet mellan levande organismer och deras omgivning.

Ekosystem: En sammansättning av producerande och konsumerande organismer, energikällor och energiutflöden som bildar ett ömsesidigt beroende system. Ett ekosystem kan vara litet (en stubbe) eller stort (ett hav eller planeten jorden).

Energi: Ett abstrakt begrepp, en storhet eller en egenskap. Samhällets energikällor delas in i förnyelsebara (flödande energikällor, biobränslen, mat) och ändliga (fossila bränslen, uran). Se Biobränslen, Flödande energikällor, Fossila bränslen.

Fossila bränslen: Bergolja, stenkolk, naturgas, torv och produkter framställda ur dessa råvaror såsom bensin, diesel, eldningsolja, koks m. fl. Användandet av fossila bränslen ökar nettohalten av koldioxid i atmosfären, vilket rubbar den kemiska balansen och därmed klimatet.

Fotosyntes: Den reaktion i vilken gröna växter omvandlar koldioxid och vatten till enkla sockerarter och syrgas med hjälp av solenergin.

Freoner: Handelsnamn för CFC = klor-fluor-kolväten. Freoner är kemiskt stabila ämnen som kan stiga i atmosfären och bryta ned ozon.

Gröna räkenskaper: Metod för att mäta miljökostnaderna i t ex den kommunala ekonomin:

Hållbar utveckling: En utveckling av ett samhälle som inte undergräver de ekologiska förutsättningarna för sin egen existens.

Jordskorpan: Berggrund och jordarter vars mineralämnen inte deltar i det biologiska kretsloppet.

Kemiska ämnen/produkter: Det finns 10 miljoner syntetiska kemiska föreningar i världen. Av dessa är cirka 60 000 i praktiskt bruk. I Sverige är cirka 30 000 klassade som hälsofarliga.

Kol: Ett grundämne som betecknas med bokstaven C, och är stommen i alla levande organismer samt energibärare i organiska föreningar och bränslen. Se Fossila bränslen.

Koldioxid: En kemisk förening som bildas när kolhaltigt material förbränns med syre.

Kretsloppssamhälle: Ett samhälle som bygger på principen att vad som utvinns ur naturen skall användas, återanvändas, återvinnas och slutligen tas omhand utan att skada naturen. Detta skall ske med minsta möjliga förbrukning av naturresurser.

Miljö: Omgivning, t ex arbetsmiljö, social miljö, naturmiljö, o. s. v.

Ozon: En gas vars molekyler består av tre syreatomer. Ozon i atmosfären skyddar jorden mot farliga våglängder av solstrålningen. I marknivå är den skadlig, främst för växter.

Resurs: Tillgång, något som kan utnyttjas. Motsatsen till resurs är avfall. Resursen är mer sammansatt, rena ämnen med atomer hopbyggda i stora strukturer, medan avfallet är nedbrutet, utspätt och blandat med ovidkommande ämnen.

Sjuka hus: Samlad beteckning på bostäder och lokaler som på grund av byggslarv eller materialfel fått fuktskador som i sin tur skapat problem med mögel, avgång av kemiska gaser etc.

Solenergi: Den energi av solens strålar som når jorden. Energin kan fångas in med solceller (elström), solfångare (aktiv solvärme) eller genom att utforma byggnader så att de fångar in solljuset (passiv solvärme). Solenergin är det som driver vind-, våg-, och vattenkraften samt bygger upp biobränslen.

Systemvillkor: Ett villkor som gäller för att ett system skall fungera. För att människan skall kunna överleva på lång sikt i ekosystemet Jorden gäller vissa ekologiska systemvillkor.

Tillgång: Se Resurs.

Väte: Mycket vanligt grundämne (H) t ex del av vatten, H₂O.

Växthusgas: En gas som håller tillbaka jordens värmeutstrålning till rymden så att medeltemperaturen stiger. De "viktigaste" växthusgaserna idag är koldioxid, freoner, metan, ozon och dikväveoxid.

Återbruk: Återanvändning av ett föremål (produkt) efter lagning eller hos en ny användare.

Återvinning: Återanvändning av ett ämne (material) efter behandling eller i en ny funktion.